

Beslutningsforslag nr. B 104. Fremsat den 25. marts 1980 af Mølgaard (DR), Ib Christensen (DR), Flygaard (DR), Alfred Hansen (DR) og Lis Starcke (DR)

Forslag til folketingsbeslutning

om fuldt frivillig bemanning af forsvaret og civilforsvaret og nedlæggelse af civile værnepligtsinstitutioner

Folketinget opfordrer regeringen til snarest muligt at sikre, at forsvaret og civilforsvaret overgår til fuldt frivillig mandskabsrekruttering, således at værnepligten ophæves og de civile værnepligtsinstitutioner nedlægges.

Bemærkninger til forslaget

Etiske betragtninger – hensyn til personlig frihed og lighed blandt samfundsborgerne – tilsiger opgivelse af værnepligten. Indkaldelse til værnepligtstjeneste (militær eller civil) rummer et alvorligt anslag mod den personlige frihed og ødelægger tilmed ofte både privat og erhvervmæssig harmoni ved den afbrydelse, den indebærer i det øvrige livsforløb. Mange med arbejde indkaldes – og hjemsendes til arbejdsløshed. Ægteskaber og andre private relationer ødelægges ofte. Lighedshensynet krænktes ved, at de indkaldte (40 pct. af den mandlige halvdel af en årgang) skal bære en uforholdsmæssig andel af byrden ved opretholdelsen af det forsvar, et flertal af alle borgere gennem deres folketingsrepræsentation har besluttet. Denne byrde burde bæres af alle samfundets borgere som andre samfundsopgaver – og det vil kunne ske ved at aflønne og skabe sådanne tjenesteforhold i øvrigt, at forsvaret kan bemannes ad frivillighedens vej.

Det er som anført parentetisk ovenfor kun en mindre del af de unge, der pålægges værnepligtens særbyrde. Kvinder går fri, og mange mænd kasseres eller trækker frinummer. Dette forstærker uligheden for borgerne ved værnepligtens opretholdelse.

Hertil kommer, at den teknologiske udvikling har betinget, at det bliver stadig mere uddannelseskrævende at være effektiv soldat. Med den korte værnepligtstjenestetid betyder dette, at værnepligtige soldater kun i en ganske kort periode af deres tjenestetid kan indgå i kampberedskabet. Hovedparten af tiden er mandskabet under uddannelse. Det betyder et alvorligt pres på uddannelsesapparatet i forsvaret. Befalingsmænd og instruktører og alle de til uddannelsen i øvrigt hørende faciliteter i form af kaserner og materiel koster en helt uforholdsmæssig andel af de samlede forsvarsudgifter. Militæret kan med megen ret betegnes mere som en »uddannelsesmaskine« end et egentligt forsvar – og uddannelserne er vel at mærke næsten uden civil værdi, således at uddannelsespolitiske hensyn langtfra tilsiger systemets fortsættelse.

Den tvungne værnepligt har også medført en række samarbejdsvanskeligheder og »klimaproblemer« i forsvaret, som må anses for helt selvfølgelige følger af den tvungne rekruttering og følelsen af urimelig uligestilling – diskrimination – i forhold til dem, der slipper for værnepligten. Disse problemer vil på én gang blive overvundet ved en reform af rekrutteringen som foreslået. Tilsvarende kan anføres for civilforsvarets vedkommende. Tvangsudskrevne befalingsmænd med ringe pædagogiske forudsætninger og for øvrigt for ringe tjenestevilkår skaber ganske særlige problemer for klima og effektivitet.

Samtidig vil man kunne nedlægge den helt unyttige og urimelige civile værnepligt og alle dertil knyttede institutioner – til gavn for de berørte, men også for samfundsökonomien – ved denne reform.

De efterhånden ikke ubetydelige aflønninger af værnepligtige bevirker, at merudgiften pr. soldat, der er nødvendig (ved lønforhøjelse) for at sikre en frivillig rekruttering, må antages at være beskedent – og pr. soldat til rådighed for kampberedskabet vil der blive tale om en betydelig besparelse. Lønnen andrager således nu ca. 5.700 kr. pr. måned for de tvangsudskrevne, og med tilhørende ekstrasfaciliteter i form af frikort til DSB, fri uniform og frit kvarter på kasernen m. v. forekommer det realistisk at antage, at der højst vil være brug for at øge kontantlønnen med et par tusinde kroner pr. soldat pr. måned for at sikre en tilstrækkelig frivillig rekruttering.

I det følgende, forenklede »regnestykke« er der udelukkende regnet med »runde tal« og visse forenklinger i forhold til den struktur, der tænkes skabt – for at illustrere hovedlinjen i den opnåede økonomi.

Regnes de tvangsudskrevne for nogenlunde uddannede til deltagelse i kampberedskabet efter 6 måneders uddannelse, vil de kun i 3 måneder være med i dette beredskab – 1/3 af deres indkaldelsesperiode.

Ud af de indkaldte ca. 12.000 soldater udgør kampberedskabet således kun ca. 4.000.

Bemandes forsvaret i stedet af frivillige, som man tegner 4 års tjenestekontrakter med (visse tjenesteopgaver vil måske betinge andre kontraktperioder – men i vid udstrækning vil 4-års-kontrakt-systemet sikkert være hensigtsmæssigt), vil de med samme uddannelsesetid være til rådighed for kampberedskabet i 3½ år – og simpel regning viser, at der da kun behøver at være ca. 4.600 rekrutter og menige soldater inde for at sikre samme indkaldte kampberedskab som nu med ca. 12.000 indkaldte ad gangen.

Alene den rent kontantlønsmæssige besparelse ved reformen vil således ved usændret indkaldt kampberedskab andrage ca. 400 millioner kroner – omkring en halvering af denne udgiftspost – men den supplerende besparelse ved fald i øvrige aflønningslignende ydelser (uændrede ydelser til færre) vil blive reduceret i forholdet 4600:12000, dvs. til lidt over en tredjedel. Besparelserne til uddannelsesapparatet vil groft taget kunne nedbringes til forholdet 600:3000 i forhold til det nuværende, altså under en tiendedel, svarende til de langt færre, der til stadighed vil være under uddannelse. Disse sparemuligheders provenu vil utvivlsomt andrage langt større beløb end lønbesparelsen.

Alt i alt er der dermed ingen tvivl om, at et forsvar omfattende samme umiddelbare kampberedskab som nu vil kunne opretholdes for en omkostning, der ligger et milliardbeløb under det nuværende forsvarsbudget – og hertil kommer endda besparelsen ved den totale nedlæggelse af den civile værnepligts institutioner. Højest sandsynligt vil også hele udskrivningsvæsenet kunne spares – arbejdsformidlingen vil nok ved en relativt beskeden ekstrabevilling kunne løse de fremtidige opgaver med mandskabsrekruttering.

Det skal ikke underkendes, at forslaget på længere sigt medfører en mindsket reservestyrke, da færre hjemsendes med gennemført militær uddannelse. Reservestyrkens betydning er dog faldende, både fordi den våbentekniske udvikling gør uddannelserne forældede hurtigere end tidligere, og fordi de strategiske og taktiske planer må operere med stadig hastigere bemanning af de relevante forsvarspositioner – uden at reservernes indkaldelsesmuligheder er ændrede væsentligt. Den mindskede reserves værdi modvejes også af en utvivlsomt større effektivitet af et forsvar bemanded af frivillige, langt stærkere motiverede og alt andet lige bedre uddannede.

Eventuelt resterende tab i forsvarskraft kan i øvrigt tænkes erstattet af en vis udvidelse af kampberedskabet (flere kontraktansatte) – uden at merudgiften hertil blot antydningvis kan tænkes at udhule den besparelse, reformen i øvrigt muliggør.

Man kunne i øvrigt også tænke sig kompensati-on for den mindskede reservestyrke tilvejebragt ved tilbud om uddannelsesvedligeholdelse for hjemsendte svarende til tilbuddet for reserveofficerer. For en ret beskeden betaling vil man ad den vej kunne styrke reservestyrkens effektivitet væsentligt.

Endelig ville også en styrkelse af hjemmевærnet materiel- og opgavemæssigt kunne benyttes som en vej til total styrkelse af forsvaret, uden at frivillighedsprincippet på nogen måde anfægtes.

I det hele kan materielmæssig kompensation overvejes over for det nævnte problem.

Der er i den danske befolkning forskellige syn på forsvarets nødvendighed. Alle burde imidlertid kunne slutte op om ønsket om, at det bemandes af frivillighedens vej – af etiske såvel som af funktionelle og økonomiske/statsfinansielle grunde.